

Rezumatul rezultatelor științifice în cadrul proiectului

15.817.06.16F *Politică și societate în Țara Moldovei și Basarabia în context european*,
director Silvia CHICU

Proiectul *Politică și societate în Țara Moldovei și Basarabia în context european* a fost condiționat de necesitatea completării cercetărilor științifice existente în domeniul studierii vieții politice și sociale. Studiarea realităților politice și sociale din Țara Moldovei și Basarabia într-o perioadă de confruntări externe și instabilitate internă constituia o necesitate în contextul evitării unor probleme similare la etapa contemporană. Valorificarea unor noi surse documentare din fondurile Arhivelor din Republica Moldova a permis să conferim studiilor elaborate un caracter inovator. În realizarea proiectului executorii au cercetat și elaborat studii științifice monoautor.

În rezultatul cercetărilor efectuate la tema *Mișcarea națională în Basarabia (1812 – 1917)*, a fost abordată în complex problema de cercetare prin prisma derulării evenimentelor istorice, a fenomenelor sociale și naționale, luând în considerație caracterul obiectiv sau subiectiv al surselor istorice. A fost efectuată o analiză comparativă a istoriografiei mișcării naționale în teritoriile românești aflate sub dominație străină. Manifestarea multivalentă a populației autohtone față de regimul țarist a constituit subiectul unui studiu în care autorul stabilește formele de împotrivire: de la nemulțămirea și exodul țăranilor la formarea unei opoziții ale nobilimii moldovene împotriva introducerii instituțiilor rusești și a eliminării limbii române din funcțiile sale principale, rezultatul principal fiind conștientizarea unității de neam și susținerea opiniei publice. De asemenea a fost cercetat fenomenul consolidării ideologiei naționale românești în Basarabia de la Unirea Principatelor Române și până la timpul descompunerii Imperiului Țarist. Autorul elucidează și procesul de constituire ale primelor organizații naționale – culturale, a organizațiilor național-democratice de tineret și a organizațiilor politice din Basarabia. S-a constatat că formele și mijloacele mișcării naționale din acest areal românesc au trăsături generate de condițiile istorice determinate de regimul autocrației ruse. Mișcarea națională din Basarabia a fost unul din factorii determinanți în apărarea drepturilor și realizarea dezideratelor naționale, autonomie, independență și unire cu patria istorică – România.

O temă analizată profund în cadrul proiectului a fost *Activitatea instituțiilor administrative locale ale orașului Chișinău în perioada 1812-1869*. Autoarea a analizat conceptul și componentele politicii imperiale în administrarea periferiilor anexate, trăsăturile generale și particulare ale evoluției administrative a periferiilor Imperiului Rus. În baza surselor istoriografice și izvoarelor documentare a fost realizat un studiu comparativ a modului de administrare a Basarabiei și cel a Poloniei, Finlandei, Georgiei anexate la Imperiul rus la începutul secolului XIX. De asemenea au fost investigate *probleme ale* suplinirii funcțiilor administrației orășenești de către poliție în perioada 1812-1817, organizarea în orașul Chișinău a instituțiilor administrative orășenești de tip rusec Duma, Magistratul și Uprava în perioada 1817-1828 și activitățile de ordin fiscal,

gospodăresc-comunal și amenajare realizate în perioada 1812-1869. Autoarea a realizat analiza bazei legislative în temeiul căreia s-au organizat și au funcționat instituțiile administrative locale ale Chișinăului – Duma orășenească, Magistratul și Uprava breslelor; a cercetat evoluția instituțiilor administrative urbane ale Chișinăului în perioada 1812-1869, a constatat modificările survenite în administrația urbană după lichidarea autonomiei Basarabiei; a analizat reușitele și eșecurile în evoluția administrativă a orașului Chișinău în perioada cercetată. Noutatea cercetării constă în valorificarea documentelor edite din culegeri și colecții și documente inedite din fondurile 2, 4, și 75 din Arhiva Națională a Republicii Moldova și din Arhiva din Odesa (Ukraina). Valoarea acestor documente constă în aceea că ele completează unele lacune existente în crearea unui tablou complet și clar al istoriei administrării Chișinăului într-o perioadă atât de dificilă ca cea modernă.

În cadrul proiectului au fost elaborate și studii la tema *Femeia în societatea românească (sec. XV-XVII)*. Astfel au fost cercetate izvoare și literatura pentru a înțelege cum categoria de gen a influențat reprezentările românilor evului mediu despre locul și rolul femeii din diferite perspective. Studiile întreprinse la temă oferă o imagine a istoriei femeii într-o perioadă limitată cronologic. Au fost analizate în mod critic izvoarele, identificând stereotipurile de gen formate în baza izvoarelor/experiențelor medievale românești. Demersul științific se adresează nu doar mediului academic, dar tuturor celor interesați de această problemă socială pentru a putea identifica etapele prin care a trecut femeia de la inegalitate și subordonare la egalitatea de gen. La etapa actuală, egalitatea de gen este o realitate recunoscută, dar la nivelul mentalului colectiv, femeile sunt încă discriminate. Au fost explicate conceptele din studiile despre femeie în societatea românească; a fost identificat statutul juridic al femeii în baza izvoarelor medievale românești; a fost stabilit rolul femeii în relațiile de familie: fiică, soție, mamă, văduvă; au fost analizate drepturile și obligațiile femeilor din societatea medievală; au fost identificate stereotipurile și explicate din perspectivă istorică. Valoarea studiilor la tema *Femeia în societatea românească (sec. XV-XVII)* constă și în aceea că ele completează unele lacune existente în crearea unui tablou complet al istoriei vieții cotidiene și private în societatea medievală românească.

Problema științifică a *Raporturilor Țării Moldovei cu Patriarhiile Apostolice (sec. XV – sec. XVII)* a reprezentat o altă direcție de cercetare în cadrul proiectului. Astfel a fost identificat statutul bisericii ortodoxe din Țara Moldovei în raport cu Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol; a fost constatat aportul Țării Moldovei la susținerea Patriarhiilor de la Constantinopol, Alexandria, Antiohia; a fost subliniată importanța stabilirii relațiilor Țării Moldovei cu mănăstirile ahonite; a fost analizat contribuția Țării Moldovei la menținerea centrelor ortodoxe din Lvov și Kiev. În urma analizei bazei documentare și bibliografice la temă, s-a demonstrat că relațiile cu Frăția Ortodoxă din Lvov au fost intense în perioada domniilor Movileștilor și Vasile Lupu. Politica domnilor în această direcție era orientată spre minimalizarea pătrunderii curentelor reformate pe teritoriul Țării Moldovei. S-a concluzionat că în anii 30-40 ai secolului al XVII-lea, Moldova s-a orientat spre

Centrul ortodox de la Kiev, cu care s-au stabilit atât relații politice, cât și culturale. Aceasta se datorează, în primul rând oficializării activității Bisericii Ortodoxe în Regatul Polon și originii românești a lui Petru Movilă.

Studierea vieții și activității elitei intelectuale feminine din Basarabia a fost o altă preocupare științifică a executorilor proiectului. Demersul științific oferă o selecție de biografii a unor basarabence necunoscute care formează o galerie de personaje dintre cele a cărui destin au marcat viața provinciei la hotar între secolul XIX- înc. sec. XX. Istoria le-a pastrat în memorie mai degrabă pe cele care s-au implicat în domenii considerate multă vreme, prin tradiție, “treburi de-ale barbatilor”: politică, știință etc. Astăzi a apărut necesitatea de a reda vizibilitatea femeii în epocă în condițiile în care, de foarte multe ori, istoricii au considerat liderismul ca fiind exclusiv masculin. Preocupările de istoria femeii, au contribuit în acest sens la apariția mai multor cercetări care au avut ca scop reevaluarea istorică a unui grup social marginalizat, supus rigorilor sociale și conjuncturilor economice și culturale concrete. Demersul științific reprezintă o galerie de personalități feminine din Basarabia care pot servi, drept lecție de viață pentru generația contemporană. În studiile la temă au fost incluse informații inedite despre femei născute sau educate în Basarabia, care s-au făcut cunoscute prin profesionalism, cunoștințe științifice, talent scriitoricesc ori artistic.